

riore, si quis principia negarit, quæ nimirum in scientia supponuntur, non est cum eo contentiosa disputatione certandum. Si enim Theologo suas conclusiones ex principiis colligere volenti neget quisquam Deum esse, stultus erit, si adversum eiusmodi, disputationem Theologicam velit instituire. In illa vero, quam priorem esse diximus, licebit utique, non solum obscura perspicuis illustrare, sed etiam minus nota principia, ex his, quæ sunt nobis notiora, ostendere. Fere autem fit, ut causæ rerum quæ sunt suapte natura manifestæ, sint nobis obscuræ. Quemadmodum oculo Nicetycoracis radii solares tenebræ sunt: ita si viro sapienti negaretur Deus esse, licet primum sit Theologiæ principium, daret tamen ille operam, ut via aliqua, & ratione Deum esse constitueret. Non igitur mirum esse cuiquam debet, si hoc sane libro, ubi de principiorum Theologicorum firmitudine agimus, ipsa nos principia non modo explicemus, verum etiam constituamus. Aliter autem urbium fundamenta inimicus concutit, qui conatur evertere, aliter artifex, qui nititur non solum iacere, sed etiam confirmare. Sed iam ista omittamus, & ad ea, quæ proprius, ac validius urgent, festinemus. Nam prima illa quidem machina, non erat adeo instructa, ut ad eam deturbandam, aut longior, aut acrior futura esset oratio. In illam vero alteram, ut quam adversarii maiori arte & viribus instruxerint, maiori quoque nos studio, & acriori disputationis vi debemus incumbere.

## CAPVT V.

*Vbi quatuordecim libri e sacris Bibliis numerantur, quos quidam, vel ambigunt esse canonicos, vel certe a canone reiiciunt.*

Secunda  
Contro-  
versia. **I**N dubium itaque, & olim, & nostra hac tempestate vocatum est, an septem illi libri veteris testamenti, Baruch, Thobias, Iudith, Sapientia, Ecclesiasticus, duoque Machabæorum sint habendi canonici. Ex novo quoque testamento,

quæ-

quæstio ferme eadem existit de epistola Pauli ad Hebræos, de epistola Iacobi, de secunda Petri, duabusque posterioribus Ioannis, de epistola Iudæ, & libro Apocalypsis. Sunt enim Theologi & fuerunt, atque in his quidem, & nobiles veteres, longeque principes, & quidam iuniores docti, & graves, qui multis, magnisque rationibus adducti, negarint eos libros oportere in canonicis computari. Alii vero auctores ipsi quoque præstantissimi contra asseverant hos omnes esse canonicos. Atque ad eam rem confirmandam plurimis etiam, maximisque argumentis utuntur. Ita addubitare cogit doctissimorum hominum de maxima re tanta dissensio. Ego autem, quo controversiam hanc manifestius explicem: dividam omnino totam istam de libris canonicis quæstionem, in quatuor partes. Primum illud ostendam, ad cuiusne auctoritatem, spectet definire, quis liber sit canonicus. Deinde eos libros, qui nunc in dubium veniunt, sacros esse demonstrabo. Tum adducam argumenta, quæ verisimilitudine homines alioqui, & doctos, & pios fallere potuerunt. Postremo eadem argumenta diluam. Hæc enim omnia ad hanc quæstionem referenda sunt.

## CAPVT VI.

*Continet argumenta eorum, qui suadere conantur, scripturam sacram non egere ecclesiæ approbatione.*

**E**T quidem, quod ad primam partem attinet, Lutherani <sup>2.</sup> Con- aliquando asseruerunt, scripturam non egere ecclesiæ, <sup>roversia.</sup> aut alterius cuiusque approbatione, sed iudicium de scriptura ex ipsis scripturis esse faciendum: seu potius per ipsas scripturas cætera omnia iudicanda, eas vero per se quidem cuique habenti Spiritus Sancti, & fidei lumen esse manifestas. Quod si ab illis roges, ecquis nobis fidem facit hæc a Deo prodiisse? Ecquis salva & intacta ad nostram usque ætatem pervenisse certiores reddat? Ecquis persuadeat librum hunc

E 2

er-

reverenter excipiendum, illum vero numero expungendum? Aiunt, perinde esse, ac si quis roget, unde discernimus lumen discernere a tenebris, album a nigro, suave ab amaro: non enim obscuriorem veritatis suæ sensum scripturam præ se ferre, quam coloris sui res albas ac nigras, saporis suaves & amaras. Sicut etiam apud Philosophos per communes animi conceptiones (sic enim vocant) reliqua omnia probantur, cum ipsæ probatione non egeant. Ita existimant Lutherani, divini verbi cognitionem, quod est doctrinæ catholicæ commune principium, usque adeo in promptu esse, ut nulla hominum approbatio sit necessaria. Atque hic idem perniciosissimus error olim apud Wicleffistas invaluit, ut Thomas Waldensis auctor est, lib. 2. Doctrin. fidei Antiq. cap. 19. ne quisquam existimet a Luthero hanc primum hæresim prodiisse. Suadent autem id principio, ex eo quod Dominus apud Ioannem dicit, *Ego non ab homine testimonium accipio.* (1) At sive summus Pontifex, sive Concilium, seu etiam Ecclesia tota homines sunt, non igitur ab his Christi Evangelium, aut reliquæ scripturæ partes accipiunt testimonium. Idem rursus ex illo confirmant, quod Ioannes Apostolus ait. *Non necesse habetis, ut alii quis doceat vos, sed sicut unctio eius docet vos de omnibus, & verum est.* (2) Tertio loco argumentantur ex eo verbo Domini, *Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscet ex doctrina utrum ex Deo sit.* (3) Cui simile est illud: *Oves meæ vocem meam audiunt, alienum autem non sequuntur.* (4) Quo testimonio Lutherus quasi re confecta gloriatur, & nondum collata manu, tanquam ferox victor insultat. *Aperte enim (ut ait) Evangelium testatur, ipsas per se oves habere idoneam discernendi scripturas facultatem.*

1. Argum. *Ego non ab homine testimonium accipio.* (1) At sive summus Pontifex, sive Concilium, seu etiam Ecclesia tota homines sunt, non igitur ab his Christi Evangelium, aut reliquæ scripturæ partes accipiunt testimonium. Idem rursus ex illo confirmant, quod Ioannes Apostolus ait. *Non necesse habetis, ut alii quis doceat vos, sed sicut unctio eius docet vos de omnibus, & verum est.* (2) Tertio loco argumentantur ex eo verbo Domini, *Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscet ex doctrina utrum ex Deo sit.* (3) Cui simile est illud: *Oves meæ vocem meam audiunt, alienum autem non sequuntur.* (4) Quo testimonio Lutherus quasi re confecta gloriatur, & nondum collata manu, tanquam ferox victor insultat. *Aperte enim (ut ait) Evangelium testatur, ipsas per se oves habere idoneam discernendi scripturas facultatem.*
2. Argum. Quarto illud Ioannis afferunt, *Si testimonium hominum accipitis, testimonium Dei maius est: qui credit in filium Dei, habet testimonium Dei in se.* (5) In omnibus igitur, quæ ad fidem pertinent, non ad externa hominum testimonia recurrere debemus, sed ad id quod Deus intra nos testimonium præbet.
3. Argum. Addunt etiam huc illud ex Deuter. (6) *Qui verba Prophe-*

(1) Ioann. 5. (2) 1. Ioann. 2. (3) Ioann. 7. (4) Ioann. 10.  
(5) 1. Ioann. 5. (6) Deuter. 18.

*tæ, quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor existam. Propheta autem, qui voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi ut diceret, interficietur. Quod si tacita cogitatione responderis, Quomodo possum intelligere verbum, quod Dominus non est locutus? hoc habebis signum, &c. Quod si in nomine Domini propheta ille prædixerit, & non evenerit, hoc Dominus non est locutus, &c. Ecce quemadmodum discernendis verbis Dei a verbis hominum, non remittitur fidelis populus ad pontificem, aut sacerdotem, non ad hominum concilium, sed ex ipsa rerum evidentia, ut discernat, instituitur.*

Eodem quoque pertinet illud Ioannis, *Charissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint, quoniam multi pseudopropheta exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus Dei, (7) &c.* 6. Argum.

Confirmant præterea idem ex illo Apostoli testimonio. *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei, spiritualis autem iudicat omnia.* (8) Rursus ex eo, *Propheta duo, aut tres loquantur, ceteri diiudicent.* Et paulo post, *Si quis videtur esse spiritualis, cognoscat quæ scribo vobis, quod Domini sunt mandata.* Quicumque igitur, in quo est spiritus Dei, cognoscere verba Domini, eaque discernere iure suo potest. Proferunt etiam alia testimonia, quæ quoniam eodem spectant, eodemque modo refelluntur, non est necesse ea hoc loco proferre: sed rationes illas addere, quibus etiam utuntur in sui erroris confirmationem.

Si Ecclesia, inquit, de divinis scripturis iudicium ferret, tum inferior in superioris legem auctoritatem usurparet. Id quod absurdum plane est. Nam, ut Augustinus inquit, *Non licet iudici de legibus iudicare, sed secundum ipsas, dist. 4. cap. in istis.* 1. Ratio.

Præterea quæ securitas (aiunt) nobis erit æternæ vitæ, si quæcumque de ea in sacris literis extant promissiones, solo hominum iudicio fultæ consistant? Rursus fides nostra, quantum apud homines in suspensionem vocabitur, si credatur hominum beneficio non secus, ac precariam habere auctoritatem? 2. Ratio.

(7) 1. Ioann. 4. (8) 1. Cor. 2. 1. Cor. 14.

tem? Et cum Apostolus asserat fundamentum ecclesiae esse catholicam, & apostolicam doctrinam, suam huic certitudinem ante constare oportet, quam illa extare incipiat. Nam si Christiana ecclesia prophetarum scriptis, & Apostolorum praedicatione fundata fuit, ubicumque reperiatur ea doctrina, ecclesiam certe praecessit eius approbatio, sine qua nunquam ecclesia ipsa extitisset. *Vanissimum ergo commentum est* (1. cap. institut. Calvinus ait) *scriptura iudicanda potestatem esse penes ecclesiam, quasi ab huius nutu illius certitudo pendeat.*

Præterea si scripturae sacrae veritas ab hominum testimonio penderet, ex eoque comprobaretur, tunc ultima fidei resolutio in ecclesiae auctoritatem fieret. Credimus enim Christum fuisse filium David: quoniam Deus Prophetis, & Apostolis revelavit. Quod si Deum revelasse ex ecclesiae auctoritate teneremus, iam fides nostra non in Deum tandem, sed in homines revocaretur. Quocirca ratio fidei formalis non divina, sed humana veritas esset.

Postremo, ut Aristoteles docuit 1. lib. post cap. 2. *Propter quod unumquodque tale, & illud magis.* Si igitur scriptura canonica ecclesiae auctoritate comprobaretur, plus hominibus, quam Deo crederemus. Constat vero nullam auctoritatem maiorem esse divina: qua videlicet sacrae literae polleat. Non ergo scriptura sacra per ecclesiam confirmabitur, & ab illius approbatione pendeat. His atque aliis argumentis errorem suum haeretici suadere possunt, persuadere non possunt. Errant enim vehementer, cum in asserendis scripturis ecclesiae auctoritatem labefactare conantur. Qua de re nunc breviter, & ad hanc solum de libris canonicis causam disputabimus. Propterea quod & a plerisque viris catholicis contra haereticos de ecclesiae auctoritate accuratissime disputatum est. Et hanc nos quoque in universoni postea asserere, & confirmare debemus.

## CAPVT VII.

*Docet ad cuius auctoritatem spectat de Libris  
Canonicis iudicare.*

**S**IT igitur, quod ad praesentem locum attinet, prima propositio. *Iudicium de scripturis per scripturas ipsas, nullo pacto idoneum esse potest.* Nam, ut de pluribus aliis taceamus, quorum similis omnino causa est, certe libros Ruth, Ester, Iob, esse canonicos: nullo modo ex ipsis scripturis comprobabitur. Ergo si res haec in controversiam veniat, aliunde, quam ex sacris literis petenda probatio est. Deinde, quoniam hoc idem amplius urgere volumus, si in controversia sit, an ambo Testamenta, novum, & vetus Deo auctore sint edita, per nullam alterutrius Testamenti auctoritatem haec disceptatio componi potest. Qua enim ratione de toto volumine dubitabitur, eadem quoque de qualibet particula voluminis ambigetur. Neesse igitur est, huius quaestionis aliquem praeter sacras literas iudicem constituere. Praeterea Basilides Prophetas nescio quos produxit Barchabam, & Barchob, aliosque id genus, qui re vera prioribus saeculis nunquam extiterint. Ut auctor est Eusebius lib. 4. Eccl. histor. cap. 8. At huiusmodi prophetarum libri per scripturas ipsas refelli non possunt. Diceret namque Basilides praeter quatuor maiores, & quatuordecim minores, alios item prophetas in veteri Testamento fuisse, idque eiusdem testamenti testimoniis confirmaret. Nec his rationibus alia exempla defunt. Nam quidam Haeretici reiecerunt Evangelia, quod Christus Dominus, nec scripserit aliquid, nec scribendum praeeperit: ut Augustinus 2. retract. cap. 16. refert. Alii omnes Epistolas Pauli respuerunt apud Eusebium, lib. 3. hist. Eccles. cap. 27. Iren. lib. 1. c. 26. & Origen. in 82. Psalm. referente eodem Euseb. lib. 6. cap. 28. Vide Irenaeum, cap. illo 26. & 29. Alii universoni Moyfi legem, atque adeo omnes instrumenti veteris scripturas abnegarunt, ut Augustinus cum alias saepe, tum in libris contra Faustum, & Euseb. 5. lib. cap. ultimo auctores sunt. Nos vero hos li-  
ros

1. Concl.